

Nieuwsbrief Verkiezingen

*Tweede Kamerverkiezing 2023
Europees Parlementsverkiezing 2024
Nieuwsbrief 8*

11 december 2023

Via deze nieuwsbrief informeert het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) gemeenten over actuele ontwikkelingen rond de organisatie van de Tweede Kamer- en de Europees Parlementsverkiezing.

In deze nieuwsbrief

- Terugblik uitslagvaststelling Tweede Kamerverkiezing
- Aankondiging evaluatiebijeenkomsten
- Werkzaamheden Centraal Stembureau: onderzoeken
- Hertelling op verzoek van Tweede Kamer
- Nieuwe projectleider?

Terugblik uitslagvaststelling Tweede Kamerverkiezing

De Commissie voor het Onderzoek van de Geloofsbrieven van de Tweede Kamer deelde afgelopen dinsdag haar bevinding dat de verkiezingen eerlijk, transparant en controleerbaar zijn verlopen. Daar is met alle betrokkenen hard aan gewerkt, en er mag tevreden worden teruggekeken op een grotendeels goed verlopen verkiezing. De commissie sprak nadrukkelijk dank uit voor de gemeenten, die hiervoor veel werk hebben verzet. Daar sluiten BZK en de Kiesraad zich graag bij aan.

Aankondiging evaluatiebijeenkomsten

Net als na de verkiezingen van de provinciale staten en waterschappen zal de Kiesraad samen met de NVVB evaluatiebijeenkomsten organiseren. Hierbij wordt rekening gehouden met één deelnemer per gemeente. De bijeenkomsten zullen plaatsvinden in de tweede helft van januari, op verschillende locaties. De uitnodiging met mogelijkheid tot inschrijving ontvangt u z.s.m.

Werkzaamheden centraal stembureau: onderzoeken

De Kiesraad fungeerde deze verkiezing als centraal stembureau (CSB). Het werk van het CSB is met de nieuwe procedure uitslagvaststelling significant veranderd. Het CSB telt niet meer alleen de uitslagen van de hoofdstembureaus bij elkaar op, maar controleert ook het werk van de gemeentelijk stembureaus (GSB). Ook kunnen kiezers bij het CSB melding maken van mogelijke fouten in de stemopneming. Zowel de controles van het CSB als de meldingen van kiezers kunnen leiden tot een hertelling door het GSB.

Controle door het CSB

De medewerkers van het CSB hebben op verschillende manieren de uitslagen gecontroleerd: op basis van meldingen van kiezers, data-analyse (het controleprotocol van het CSB) en bijzonderheden in de fysieke processen-verbaal van stembureaus. Wanneer dit tot een terugverwijzing zou leiden, is in de meeste gevallen eerst een reactie gevraagd van de verkiezingscoördinator van de gemeente. Vervolgens is de casus in combinatie met de reactie van de verkiezingscoördinator aan de Kiesraad voorgelegd. De Kiesraad, die drie keer per dag samenkwam, oordeelde of er terugverwezen moest worden met een eventueel verzoek tot hertelling.

Gebaseerd op de nieuwe regels voor de uitslagvaststelling hebben uiteindelijk 246 terugverwijzingen plaatsgevonden. In totaal hebben 116 gemeenten een of meer terugverwijzingen gekregen. Hieronder volgt een toelichting.

Meldingen van kiezers

Kiezers hebben in totaal 276 meldingen bij het CSB gedaan. Al deze meldingen zijn beoordeeld op onderzoekbaarheid. In sommige gevallen werd bijvoorbeeld geen stembureau genoemd, of geen kandidaat of lijst waarop de melding betrekking had. Daardoor waren deze meldingen niet te onderzoeken. 225 meldingen waren wel te onderzoeken. Het grootste deel hiervan kwam van kiezers die hun stem niet konden terugvinden in het proces-verbaal van het stembureau waar zij gestemd hadden. Het CSB heeft in die gevallen ook zelf gekeken of inderdaad in het proces-verbaal de desbetreffende stem niet terug te vinden was. Soms bleek daarbij dat de kiezer niet in het goede proces-verbaal had gekeken, of dat de stem terug te vinden was in een ander stembureau op dezelfde locatie. Wanneer ook het CSB de stem niet kon terugvinden, is de melding terugverwezen naar de gemeente. In totaal waren dit 140 terugverwijzingen voor 80 GSB's. Vaak kwam de stem alsnog boven bij de hertelling.

Data-analyse van de uitslagen

Verder is alle data die geüpload is op het platform geanalyseerd op basis van de controleprotocollen. Als er opvallende uitslagen of onverklaarde verschillen naar voren kwamen waarbij herteld had moeten worden, is

in het proces-verbaal gekeken of er inderdaad herteld was. Wanneer dit niet uit het proces-verbaal bleek, is er terugverwezen. In totaal gaat het hier om 106 terugverwijzingen voor 48 GSB's. Bij een deel van deze terugverwijzingen ging het om administratieve vergissingen: de aanleiding voor veel terugverwijzingen was dat bij de CSO-telling op donderdag in het proces-verbaal niet was vermeld dat de stempassen etc. opnieuw waren geteld, terwijl dat wel verplicht was als er sprake was van een onverklaard verschil met de resultaten van de telling op woensdagavond.

Onderzoek van de processen-verbaal

Daarnaast zijn alle fysieke processen-verbaal onderzocht op leesbaarheid, bezwaren en bijzonderheden die invloed zouden kunnen hebben op de betrouwbaarheid van de uitslag van de verkiezing. Op basis hiervan is geen aanleiding gevonden voor terugverwijzing.

Hertelling op verzoek van Tweede Kamer

Zaterdag 4 december heeft het GSB van de gemeente Tilburg 4 stembureaus herteld op verzoek van de Tweede Kamer. De Tweede Kamer heeft de afgelopen jaren (2021 en 2019) vaker gebruikgemaakt van de mogelijkheid om een hertelling te vragen. Dit keer was het echter voor het eerst dat dit zo breed werd uitgemeten in de media. Mogelijk omdat de Kamer hiervoor speciaal op zaterdag bijeen moest komen. Eerder was er meer tijd voor de Tweede Kamer tussen de uitslagvaststelling en de benoeming van de nieuwe leden en werd deze beslissing tijdens een reguliere vergaderdag genomen.

De Tweede Kamer verzocht de gemeente Tilburg 4 stembureaus te hertellen omdat daar het verschil tussen het aantal toegelaten kiezers en het aantal stembiljetten hoog was (resp. 24, 18, 17 en 16). Zoals voorgeschreven had Tilburg bij de centrale stemopneming op donderdag 23 november van deze stembureaus wel de stempassen herteld. De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven heeft een telverschil van 15 als richtlijn genomen: "een lager getal zou namelijk onuitvoerbaar zijn en bij een hoger getal zouden veel gevallen niet tot nader onderzoek leiden". De Kiesraad zal in de evaluatie ruim aandacht aan dit type onverklaarde telverschillen besteden en naar verwachting aanbevelingen doen voor het eigen controleprotocol en/of de wet- en regelgeving.

Bij de stemming in de Tweede Kamer over het uitvoeren van de hertelling heeft het lid Omtzigt om een extern onderzoek gevraagd naar deze casus. Inmiddels heeft de minister van BZK aan de Tweede Kamer laten weten voornemens te zijn dit extern onderzoek te laten uitvoeren in het kader van de evaluatie van de Tweede Kamerverkiezing:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2023Z19835&did=2023D48414

Het verslag van de commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven vindt u via deze link:

<https://www.tweedekamer.nl/downloads/document?id=2023D48022>.

De spreektekst van de voorzitter van de Kiesraad tijdens de zitting van 4 december vindt u op de website van de Kiesraad: <https://www.kiesraad.nl/adviezen-en-publicaties/publicaties/2023/12/04/spreektekst-voorzitter-kiesraad-openbare-zitting-4-december-2023>.

Nieuwe projectleider?

Wordt de EP-verkiezing bij uw gemeente georganiseerd door een andere projectleider dan bij de TK-verkiezing? Geef dan graag naam, e-mailadres en 06-nummer van de nieuwe projectleider door via postbus.verkiezingen@minbzk.nl.

Contact of aan-/afmelden voor deze nieuwsbrief?

Heeft u vragen over de aankomende Tweede Kamerverkiezing? Neem dan contact op met het Informatiepunt Verkiezingen. Het informatiepunt is op werkdagen te bereiken tussen 09.00 en 17.00 uur. Dat kan via e-mail (informatiepunt@kiesraad.nl) en telefoon (070 - 426 7329). Het informatiepunt is een gezamenlijk initiatief van het ministerie van BZK en de Kiesraad.

Kent u een collega voor wie deze nieuwsbrief ook interessant is? Of wilt u zich afmelden? Stuur dan een mail naar postbus.verkiezingen@minbzk.nl.